Alternatif Medyanın Eylemci Pratikleri Üzerine: "Kürtaj" Tartışmaları Odağında Bianet'in Haberciliği ve Eylemciliği

Esengül Ayyıldız

Özet

Bu çalışmada, kürtaja ilişkin kamusal tartışmanın döndüğü toplumsal iletişim ortamında; protestolar, kampanyalar, eylemcilerin söylemlerini kapsayan karşı-politik söylem alanının iktidarın konuşma alanıyla ilgisi-ilişkisi, bu iki ortamın kesişme-ayrışma noktaları ve zihniyet yapılarını anlamak amaçlanmaktadır. Bağımsız İletişim Ağı'nın haber içerikleri üzerinden kürtaj tartışmaları incelenirken, "Benim Bedenim, Benim Kararım" kampanyasını düzenleyen Bianet gibi bir alternatif medya alanının eylemci pratiklerinin karşı politik eylemler açısından sağladığı olanaklara ve olanaksızlıklara odaklanılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Alternatif medya, karşıt kamusallıklar ve iletişim ortamı, kürtaj, muhafazakârlık

Activist Practices of the Alternative Media: Bianet's Journalism and Activism at the Centre of "Abortion" Discussions

Abstract

Main interest of this study is based on the social communication medium of the public discussions which starts within the legal regulations about banning abortion. In the following parts of the text; protests, campaigns, the relation with the counter-political discourse sphere of activists' and power's/hegemony's discourse sphere, intersection and disintegration spots of these two medium and understanding the structure of mindset is aimed. In this study, abortion discussions are researched on the news medium of BİA (Independent Communication Network). The transformation of an independent media sphere to an activist media sphere as the campaigner of "My Body, My Decision" and the opportunities and impossibilities about the counter-political actions/practices of an alternative media sphere's communication medium and activists' practices are focused.

Key words: Alternative media, counter public and communication medium, abortion, conservatism

Alternatif medyanın eylemci pratikleri üzerine: "Kürtaj" Tartışmaları Odağında Bianet'in Haberciliği ve Eylemciliği

Kuramsal Çerçeve

2012 yılında Türkiye'de siyasal iktidarın kürtajın yasaklanmasına ilişkin yaptığı yasa düzenlemeleri ile birlikte "ekonomiyi, aileyi, toplumu ve milleti güçlendirmek" üzere uygulamaya koyduğu nüfus politikaları ciddi tepki ve protestolarla karşılanmıştır. Çalışmaya başlarken, öncelikle Türkiye'deki kürtaj ve üremeye ilişkin politikaların, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren izlediği seyri özetlemekte fayda görünmektedir:

1923-65 arasında gebeliği sonlandırmak ve gebelik önleyici tedbirler almak yasaktır. Ayrıca çocuk yapmamaya dair propaganda yapılması da yasaklanmıştır. En az altı çocuğu hayatta olan kadınlara devlet para ödülü veya (isterlerse) madalya vermektedir. Savaş sonrası yılları kapsayan bu dönemdeki nüfus politikaları nüfus artışını destelemek yönündedir. 1955-60 yılları arasında nüfus artışı en yüksek düzeyde olunca 1965-83 döneminde ise zorunluluk halinde gebeliğin sonlandırılmasına izin verilir. 1983 sonrası yıllarda ise gebeliğin 10. haftası dolana kadar isteğe bağlı kürtaj hakkı tanınır. 10. haftadan sonra da gerekçeli rapor ile kürtaj yapılabilmekteydi. 2005'te ise tecavüze uğrayan bir kadın gebeliğini 20. haftaya kadar sonlandırabilmekteydi. 2012 yılında tüm bu tartışmalar yeniden başladığında, hâlâ bu kanun yürürlükteydi ve yine bu kanuna göre evli kadınlar kürtaj yaptırabilmek için kocalarından izin almak zorundaydılar[1].

''Doğurganlık hem anaya,
hem de topluma zararlıdır''
Sağlık Bakanı:
"Öyle pırt pırt
doğurmak olmaz"

Resim: Bianet.org[2]

1984'de dönemin Sağlık Bakanı *"Öyle pırt pırt çocuk doğurmak olmaz. Bu anaya da, topluma da zararlıdır"* derken, 2012'de ise dönemin Sağlık Bakanı isteğe bağlı kürtaj yaptıranların gebeliği sonlandırma gerekçelerinin sorgulanması gerektiğini söylemekteydi[3]. Bu iki farklı politikadaki söylem dikkate alındığında, kürtajı destekleyen nüfus politikasıyla, yasaklayan devlet politikası arasında muhafazakârlık anlamında fark görünmemektedir. Her iki muhafazakâr anlayış, benzer şekilde "güçlü toplum" vurgusunda bulunmakta ve devlet iktidarı olarak "anayı, aileyi, toplumu, milleti" muhafaza etmektedir.

Neo-liberal politikalar, güçlü piyasa için "genç insan gücü/nüfus" ihtiyacına ve bunun önemine sürekli vurguda bulunur. Türkiye'nin bugünkü siyasal iktidarının ısrarla vurguladığı çoğalma/genç nüfusu arttırma ("en az üç çocuk" söylemi) hedefi, dünyada ekonomisi güçlü ve genç bir ülke olma tasavvuruna hizmet etmekte, "aile ve sosyal politikalar" bu tasavvura göre inşa edilmektedir. Türkiye'de siyasal iktidarın "en az üç çocuk" söylemi ve bu konudaki açıklamaları bu tasavvuru açıkça ortaya koymaktadır. Başbakan'ın yaptığı açıklamalardan birinde yer alan *"…Şu anda 'sakın ha doğum yapmayın' diyenler... Bakın, çok açık ve net söylüyorum; bu ülkenin yararını, geleceğini düşünmüyorlar. Eğer şu andaki nüfus artış oranıyla devam edersek 2037 yılında Türkiye'nin nüfusu yaşlı nüfus haline gelecektir."*[4] ifadesi, yukarıdaki iddiayı destekler biçimde, ülke yararı için genç nüfusa vurguda bulunmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı ise *"mühendis kökenli bir milletvekili olarak konuyu tablolarla açıklamak istediğini"* vurguladığı bir toplantıda, Türkiye'de nüfusun yaşlanmaya başladığını söyleyerek, *"en az üç çocuk anlayışının muhafazakâr bir erkek anlayışı değil, kaliteli genç bir nüfus oluşturmak için bilimsel bir yaklaşım"* olduğunu vurgulamaktaydı. Ayrıca, *"güçlü ailenin güçlü milleti oluşturacağını"*, bunun için ailenin yapısının nasıl güçlendirileceğini esas aldıklarını, Türkiye'nin *"araştırmalara göre, boşanmalarda ve aile birliğinde en güçlü ülke"* olduğunu da söylemekteydi[5]. *Bu açıklamalar,* Türkiye'deki aile ve sosyal politikaların, ekonomisi güçlü ve genç bir ülke olma tasavvuruna göre inşa edilmekte olduğunu işaret etmektedir.

Söz konusu politikaların uygulanmasının başlangıç noktası ise "kadın bedeni"dir. Doğur(ma)mak hakkı, "kürtaj" yasasıyla, egemen erkek aklının kurduğu devlet ve iktidar tarafından kadının iradesinin dışına çıkarılmaktadır. Piyasa politikalarının yapılması sürecinde, kadınların vajinaları, iktidarın üzerinde yaptırım uygulayabileceğini düşündüğü ilk istasyon olmaktadır. Bu tür bir tasavvur ve inşa etme sürecinin, Türkiye'de şimdiye dek yerleştirilmiş medenileşme/çağdaşlaşma göstergelerini tersine çevirdiğini iddia etmek de yanlış olmaz. Az çocuklu aile medeniliğin/kentliliğin, çok çocuklu aile ise köylülüğün/medeni olmamanın göstergesi iken, neo-liberal politikalar bu kategorileri tersine çevirmekte, aile değerlerini ve muhafazakârlığı yeniden üretmektedir.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin muhafazakâr ilkeler listesinde yer alan şu ifadeler, "muhafazakârlık"ın yeniden üretilen halini anlamamıza imkân verir: *"Muhafazakârlık, ailenin korunması kaygısı ve toplumun dini hassasiyetlerini dikkate alarak, devletin kürtaj ve cinsiyet değiştirme ameliyatlarını desteklemesine karşıdır. Bu konudaki bireysel tercihlere karışmamakla birlikte destek de verilmemektedir. İnsan her konuda yetkin olmadığı için, konu kendi bedeni bile olsa sınırsız yetkiye sahip değildir. Siyasette devrime sıcak bakılmadığı gibi, bireysel yaşamda da geri dönüşü olmayan radikal değişimlere sıcak bakılmaz"*[6]*(Emrah Göker, 2012).* Söz konusu muhafazakâr ilke, aileyi, toplumu ve geleneği muhafaza etmeye vurguda bulunmakta, dini hassasiyetleri dikkate almakta, bireylerin kendi hayatlarındaki "radikal" kararları desteklemediğinin gerekçesini ise "insanın her konuda yetkin olmadığına", yani eksik olduğuna ve kendi hayatı üzerindeki denetimin ona bırakılamayacağına da işaret eden bir otoriterlik ve kadercilik tonu taşımaktadır. Öte yandan, bedenin ("kendi bedeni olsa bile" vurgusu) belki bir özel alan olduğu, ancak insanın "yetkinsizliği" düşünüldüğünde, bedenin bile özgürlük alanı olarak kabul edilemeyeceği vurgulanmaktadır. Fakat "bireysel tercihlere karışmamak" ifadesi, böylesi bir muhafazakârlık biçiminin esnetilmiş (daha fazla özgürlük barındırıyormuş gibi görünen) bir çerçevesinin olduğunu da gösterme isteği taşır.

Foucault, toplumsal bedeni ortaya çıkaran şeyin bizzat bireylerin bedenleri üzerindeki iktidarın maddi varlığı olduğunu söyler. Burada doktorlar ve politikacılar gibi toplumsal beden kurumlarından da söz ederken, bu kurumların serbest ilişki ya da kürtaj fikri karşısındaki paniklemelerini de hatırlatır (2012: 39). Beden, iktidarın yalnızca kendini dayattığı bir yer değil, tasavvur ettiği toplum için varsaydığı gereklilikler için müdahale ettiği bir mekândır. Yani, iktidar, ideolojisine uygun tasarladığı toplum ve kurumlar için kadın bedenini araçsallaştırırken (doğuran bir makine gibi algılayarak), bedenin kendisini toplumsalın kural, kaide, ahlâk ve geleneğinin nüfuz ettiği bir zemin, bir "toplumsal beden" olarak kabul eder. 2012 yılından bu yana siyasal iktidarın Türkiye'deki kürtaj, kadınların örtünmesi, hamileliğin görünürlüğü konularındaki tartışmalara bakıldığında, kadın bedeninin yalnızca "bir işgücü olarak" inşa edilmediği, bedenin

siyasal iktidar tarafından aynı zamanda bir toplumsal mekân olarak da inşa edildiği görülür.

Kürtaj tartışmaları etrafında, siyasal iktidarın "iyi aile iyi toplum güçlü ekonomi" saikıyla kadın bedenine müdahale etmesi, tam da Foucault'nun işaret ettiği gibi, iktidarın kurduğu "toplumsal beden"e karşı bedenin talep edilmesini de beraberinde getirmektedir. Her müdahale karşı-mücadeleyi de getirdiğine göre, tartışmaların döndüğü toplumsal iletişim ortamlarındaki mücadelenin neliği, biçimi, sınırları, söylemi ve üretilen politikaya dikkat göstermek kaçınılmaz olur. Bu çalışma açısından önemli soru şudur: Baskıcı iktidarın faaliyetini görünür kılarak açığa çıkarmak (ifşa etmek) ona karşı bir mücadele biçimi olarak önemliyken, bu mücadelenin sınırlarında, biçiminde ve politikasında iktidarın izi, belirleyiciliği ya da rolü var mıdır? Bu soru ise karşı kamusallık biçimlerine ve alternatif iletişim ortamlarına dair düşünmeyi gerektirmektedir. Çünkü siyasal iktidarın hegemonyasına karşı (ya da dışında) başka politikanın, kendini temsil ederek, kendi gündemini oluşturabildiği alanların karşı kamusal alanlar ve alternatif iletişim ortamlarında geliştiği ve görünür olduğu düşünülmektedir.

Alternatif İletişim Ortamlarında Karşı Kamusallık

Nancy Fraser'ın ortaya koyduğu "counter public sphere" kavramı (56-80); kamusal alanın pek çok alt karşı kamusal alanlardan oluştuğu ve liberal burjuva kamusal alanının önvarsaydığı ideal konuşma/iletişim ortamının etnik kimlik, cinsiyet, dil, şive ve iletişim ortamlarına erişimdeki imkân eşitsizlikleri gibi sebeplerle mümkün olmadığı eleştirisini vurgulamaktadır. Türkiye'deki, Fraser'ın tarif ettiği gibi karşı kamusallık biçimlerinden ve kamusal alanın çerçevesini son derece genişleten hareketlerden biri ise kadın hareketidir.

Bir karşı kamusal alan olarak kadın hareketi, kendi kimlik, çıkar ve ihtiyaçları hakkında muhalefet ürettiği, karşıt söylemler oluşturduğu, bu söylemleri yaydığı ve diğer alternatif kamularla dayanışma ortamları oluşturduğu bir iletişim ortamına sahiptir. Türkiye'deki kadın hareketinin 80'lerin ortasından itibaren kurmaya başladığı alt-karşı kamusal alan; dergi, gazete, kadın muhabirler ağı,

online iletişim ortamı (örgütlerin, kampanyaların web sayfaları), mail grupları, kadın kurultayları, konferanslar, özel çalışma grupları, festivaller, kadın kütüphanesi, üniversitelerde kurulan kadın çalışmaları merkezleri, sokak gösterileri, yürüyüş ve protestolar ve daha pek çok bileşenle birlikte genişlemiştir. Kadın hareketi, özel/kamusal ayrımını ortadan kaldıran "özel olan politiktir" mottosunun gösterdiği üzere dayak, tecavüz, kadına yönelik şiddet ve her türlü eşitsizliği besleyen durumları ifşa ederek, "kol kırılır yen içinde kalır" anlayışını kolladığı ailenin muhafazakâr alanından çıkararak, alt-karşı kamusal alanlardaki politikaya dâhil etti. Yeni bir toplumsal hareket olarak kadın hareketi, böylece politikayı gündelik hayattan, deneyimlerden üreterek, kendi sözünü söylediği iletişim ortamını kurmakla, toplumsal iletişim ortamını da genişletmiş oldu.

Bu çalışma açısından, "iletişim ortamı"nın bir toplumsal hareket için aynı zamanda bir mücadele alanı olduğunu ve medyanın ise görüşlerin dolaşıma girdiği maddi bir ortam işlevi gördüğünü belirtmek gerekir. Bağımsız medya da, karşı kamu alanlarının eylemlerinin ve yurttaş muhalefetinin, iktidar ilişkilerinin manipülasyonuna uğramadan yer alabildiği alanlardır. Bu alanlar, karşı kamusallıkların, kenardakilerin kendi kimlikleriyle ve ifade biçimleriyle görünür olduğu, kendi dertlerinin ve iktidara yönelik eleştirilerin açıkça dillendirildiği, yalnızca haberdar eden değil bilgilendiren, farklı bakış açılarını ve tartışmaları görünür kılan alanlar olması bakımından önem taşırlar.

Yöntem ve Yaklaşıma İlişkin

2012 yılında yaşanan kürtaj tartışmaları da, karşı kamusallık biçimlerinin eylemleriyle hem bağımsız medya kanallarında hem de anaakım medyada önemli yer buldu. Bu çalışmada "kürtaj" odağındaki kamusal tartışma ortamına, iktidar ve karşı kamusallık biçimlerinin eylem, söylem ve müdahale/mücadelelerine bir alternatif/bağımsız medya alanı olan Bianet'e yansıyan haber içerikleri kaynak alınarak bakıldı.

Mesele, iktidarın kürtaj üzerinden muhafazakârlığı nasıl yeniden ürettiği ve söylemi üzerinden ideoloji analizi değil[7]; karşı kamusallık

biçimlerinin politika ve söylem üretme ortamının iletişim açısından incelenmesidir. Yani iktidar konuşurken, yurttaşlar ne söylüyor, kendi eylem alanları ve söz ile politika üretme ortamları ve sınırları nasıl beliriyor? Bu sebeple, sokaktaki harekete odaklanan bir bağımsız medya alanındaki içerikler temel kaynak olarak alınmıştır.

Sadece söylem analizi sokağın tüm dinamiklerini yansıtmaz elbette. Fakat, bizzat politik eylem pratiklerinin içinde konumlanan ve hem bu pratikleri üreten hem de yayan bir alternatif medya alanı olarak Bianet, kürtaj tartışmaları süresince yalnızca hak odaklı habercilik yapmayıp, aynı zamanda "Benim Bedenim, Benim Kararım" kampanyasını düzenlemekle ve bu kampanyayla sokaklardaki eylem ortamlarına katılmakla, haberciliği ve eylemciliği birleştiren bir pratiği üretti. Bu nedenle, Bianet'in "kürtaj" konulu içerikleri yalnızca toplumsal muhalefeti yansıtmakla kalmayarak, kendisinin de katıldığı bir muhalefeti sergilemektedir. Ancak, "kürtaj" tartışmaları çerçevesinde toplumsal muhalefetin ürettiği politik söylemin, siyasal iktidarın belirlediği sınırlar içine hapsolduğu ve böylesi bir gizil belirleyiciliğin toplumsal muhalefetin *özgün ve hegemonyayı kıracak politik söylem üretmesini engellediği* bu çalışmanın temel savlarından biridir. Bianet içeriklerinin söylem analizi ise, bu temel savı açıklayabilmek açısından elverişli olacaktır.

Bu çalışmada, Bianet'te, "kürtaj" ve "en az üç çocuk" anahtar ifadeleriyle yapılan taramayla, 2011-2013 yılları arasında yayınlanmış olan 586 haber tarandı. 2011-2013 yılları arası, "en az üç çocuk" söylemi ve "kürtaj" çerçevesindeki tartışmaların yoğun olması, çeşitli veçhelerle gündemde yer alması sebebiyle çalışmanın zaman dilimi olarak seçildi. Haberlerin incelenmesinde; haber çerçevelerine, kürtaj konulu eylemlerin neler olduğuna, kimlerin sesinin duyulduğuna, iktidarın ne dediğine ve eylemcilerin neler söylediğine dikkat edildi. Ayrıca, söylem ile eylemlerin ardyöresi, bu eylemler ve söylemlerde kadın bedeninin ve ailenin her iki tarafça nasıl algılandığı anlaşılmaya çalışıldı.

Bu tartışma sürecinde Bianet'in düzenlediği "Benim bedenim, benim kararım" kampanyası ise, sözkonusu alternatif medya biçiminin

içermesi muhtemel "eylemci medya" karakterine dikkat etmeyi gerektirmektedir. Kampanya çerçevesindeki harekete *(Bianet'in yalnızca haber içerikleri değil, aynı zamanda düzenlediği kampanya ve sokaktaki kürtaj eylemlerine de hem bu kampanyayla hem de haber içerikleri ve duyurularla katılmış olması bakımından)* dikkat kesilmek, eylemci-haberciliğin olanaklarını ve sınırlarını düşünmeye imkân verebilir. Bunu yaparken, iktidarın ve eylemcilerin konuşmalarının ardyöresine dikkat kesilerek, kürtaj konusu odağındaki "toplumsal konuşma ortamının" karşı kamusallık biçimleri açısından olanaklarına ve sınırlılıklarına dair ayrıntılar yakalanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada Bianet'in neden seçildiği sorulabileceği gibi, Bianet yerine feminist medyaya dikkat kesilmenin, karşı kamusallık biçimlerinin iletişimsel eylem stratejilerine ve kamusal konuşmanın içeriğine, yansıyan zihniyet biçimlerine ve karşı söylemlere dair daha fazla bilgi verebileceği öne sürülebilir.

İlk olarak, yalnızca feminist gündemin ve kadın hareketinin sesinin ve eylemlerinin değil, "kürtaj ve beden politikaları" konusunu gündem edinen diğer karşı kamusallık biçimlerinin, buralardaki muhalefetin görüldüğü ve seslerinin duyulduğu bağımsız/alternatif bir iletişim alanı seçilmek istenmiştir. Bu açıdan Bianet, sokaktaki, gündelik pratiğin içindeki sesleri kaynak almakta ve uzun yıllardır yayın yapmasının getirdiği geniş bir haber ağına erişmiş olması bakımından elverişli bir gözlem alanı oluşturmaktadır.

Bianet, kendi habercilik anlayışını "hak odaklı" olarak tarif etmekte; insan hakları, çocuk ve kadın hakları, ifade özgürlüğü, kültürel haklar, gençlik, sağlık, azınlıklar gibi pek çok alanda anaakım medyada sesi duyulmayanların gündemini görünür kılmaktadır. Bianet'in kurucularından Nadire Mater, Bianet'in "hak haberciliği" anlayışını şöyle ifade etmektedir:

> Sessizlerin sesi dedik, üretim temelinde dayanışma dedik, görünmeyeni, gösterilmeyeni görünür kılmak dedik, ihmal edilenlerin sesi olmak dedik. Mersin, Samsun, Diyarbakır, Adana, Bursa, Siirt, Çanakkale, Muğla, İzmir'den, Türkiye'nin her bir yerinden gazetecilerle defalarca

> biraya geldik. Birlikte ve tek tek politik ve etik olarak sorumlu habercilik yapmayı konuştuk, tartıştık. Artık 2006'da başlangıçta dediklerimizi Hak Haberciliği başlığında topluyor, bunu da hak odaklı, çocuk odaklı ve elbette ifade özgürlüğü odaklı habercilik olarak açıyoruz (22).

Ayrıca, IPS iletişim Vakfı'nın yayınladığı Hak Haberciliği Dizisi'nin ilk kitabının giriş kısmında, Bianet'in "Haklar için habercilik, haberciler için özgürlük" çağrısıyla sürdürdükleri haber üretiminin merkezinde "hak haberciliği" anlayışının bulunduğu, dışlananların, ihmal edilenlerin, hakları çiğnenenlerin, susturulanların sesi olmaya çalışarak habercilik yaptıkları vurgulanmaktadır (7-8). Yine anaakım medyanın sahnesinde görmediğimiz pek çok konu, haber, araştırma, tartışma olarak burada yer almaktadır[8].

Bu nedenle, kürtaj odağında, feminist hareketin yanı sıra toplumun hangi kesimlerinin ne söylediği, nasıl politika ürettiği ve kamusal tartışma ortamındaki duruşlarına ancak Bianet gibi haber ve kaynak çeşitliliğinin geniş olduğu bir alternatif medya ortamından ulaşılabileceği düşünülmüştür.

Ayrıca, Bianet, toplumdaki hak ihlalleri, hak mücadeleleri gündeminin takip edilebileceği dikkate değer bir kaynak olmanın yanı sıra, aylık erkek şiddeti ve kadın mücadelesi raporları ve üç ayda bir medya gözlem raporları yayınlamakta, hak odaklı habercilik konusunda eğitimler ve atölye çalışmaları düzenlemekte ve kitaplar yayınlamaktadır. Böylece yalnızca bir alternatif medya ortamı değil, aynı zamanda hak ihlallerini izleyerek (monitoring), "hak odaklı haberciliği" bir eylem biçimi olarak da uygulamaktadırlar. Bu anlamda, geleneksel gazetecilikteki objektiflik kriterini, "hak"lardan yana bir taraflılığa genişletmektedirler.

Nitekim Bianet, kürtaj konusunda da toplumun farklı kamusallık biçimlerinin ürettiği alternatif seslere yer veren, yalnızca iktidarın uygulamalarından haberdar eden değil, bu uygulamaları eleştiren, protesto eden, karşı politika ve söylem üreten tüm kesimlerin görünür olduğu bir alan olmuştur. "Kürtaj" konusunda nelerin konuşulduğu odağında Bianet içeriklerine bakıldığında, toplumsal hafıza ile de kar-

şılaşılmaktadır. Gündemin ne denli hızla değiştiği ve iletişim ortamlarındaki enformasyon akışının hızı dikkate alındığında, Bianet gibi alternatif/bağımsız medya alanları toplumun hafızasını tutan iletişim alanları olarak da düşünülebilir. Böylece, Bianet gibi böylesi alternatif medya alanları, biz araştırmacılar açısından da karşı kamusallık biçimlerinin sesini takip edebileceğimiz önemli kaynaklardır.

Kimlerin Sesi Duyuluyor?

Kürtaj ile ilgili yasal düzenlemelerle ve siyasal iktidarın aktörlerinin açıklamalarıyla başlayan tartışmalara, tepkilere, eylemlere ve açıklamalara ilişkin Bianet'teki haberlere baktığımızda, iktidarın değil, daha çok yurttaş muhalefetinin ve konuyla ilgili sağlık örgütleri, uzman ve akademisyenlerin seslerinin duyulduğu görülmektedir. Haber kaynaklarını, gündem oluşturma biçimini ve gündemin içeriğini temelde toplumdaki iktidar mekanizmalarına dayandıran anaakım medyanın aksine, alternatif/bağımsız bir medya alanı olan Bianet'in haber kaynakları daha çok alternatif olanlar, eleştirel sesler ve gruplardır.

2011-2013 yılları arasında kürtaj tartışmalarına ilişkin yayınlanmış haberlerde, Bianet'te sesi en fazla duyulanların ve haber kaynaklarını şöyle belirlemek mümkün:

Türkiye'nin çeşitli illerinden kadın örgütleri, eylemciler, sağlık alanında çalışan meslek odaları ve örgütler, jinekologlar, sosyologlar, hukukçular, özellikle medya, kadın çalışmaları, sosyoloji, sağlık, hukuk alanlarında çalışan akademisyenler, kimi zaman ise anaakım medya… İktidarın *açıklamaları*nın genellikle anaakım medyadan alınmakta olduğu görülmektedir.

Bir not olarak şunu belirtmek gerekmektedir: Tartışmalar, siyasal iktidarın aktörleri (genellikle başbakan) tarafından yapılan açıklamalardan sonra başlamakta ya da alevlenmektedir. Bianet'e yansıyan kürtaja dair üç yıllık haber ve tartışmalara bakıldığında, konuya ilişkin muhalif ve protestoları ivmelendiren temelde üç iktidar eylemi, açıklaması dikkat çekmektedir:

- "Her eve üç çocuk"[9],
- "Her kürtaj bir Uludere'dir" (AKP Kadın Kolları Kongresi'nde, Başbakan tarafından yapılan açıklama)[10],
- Mahremiyet tartışmalarını başlatan, hamile kadının ailesine haber verilmesine ilişkin haberler.

Kürtaj konusunda, kamusal konuşmayı ve yurttaş muhalefetini başlatan ve yükselten tartışmanın başlangıç cümlelerinin iktidar tarafından konulduğu görülmektedir.

Eylemler

Bir karşı kamusal alanın iletişim ortamını anlayabilmek için oradaki eylemlere dikkat yöneltmek gerekir. Kürtaj konusunda yapılan eylemlerin neler olduğuna bakıldığında:

Tablo 1:

Eylemler
Kapalı toplantı salonlarında ve Dolmabahçe, Taksim, Kadıköy gibi kent meydanlarında yapılan basın açıklamaları
Kent meydanlarında yapılan protestolar, yürüyüşler,
Kadın örgütleri, tıp meslek örgütleri, üniversiteler tarafından düzenlenen pek çok panel
Oturma eylemleri
Fax çekme eylemi (Mersin Kadın Platformu kürtaj tartışmasına dikkat çekmek amacıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a faks çekti. Eylem öncesi yapılan basın açıklamasında "Kürtajı yasaklamaya çalışan bu yaklaşım kadını sadece evde ve anne olarak görmek istemektedir" denildi.)
Mektup gönderme eylemleri
Aynı gün ve saatte ülkenin farklı illerinde konulan eş zamanlı yürüyüş ve protestolar
Kolluk kuvvetlerine karşı yapılan eylemler (Polise prezervatif -içi boyalı su dolu- atmak gibi)
Siyasetçilerin protesto edilmesi (katıldıkları toplantılar sırasında)

Eylemcilerin tabloda belirtilen eylemleriyle eş zamanlı olarak iktidarın nerelerde konuştuğuna baktığımızda ise şöyle bir manzarayla karşılaşılmaktadır: Haftalık parti grup toplantıları, düzenledikleri basın toplantıları, katıldıkları düğünler ve kürtaj konusunda yapacakları düzenlemelere dayanak olması için hazırlanan raporlara ilişkin toplantı ve açıklamalar. İktidarın konuştuğu ortamlar aynı zamanda anaakım medyanın özellikle ilgilendiği ve gündemi "iktidarın gündemine" paralel belirlediği yerler olmaktadır. Bu sebeple, yukarıda vurgulandığı üzere, tartışma gündeminin belirleyiciliğindeki siyasal iktidarın rolünü güçlendiren rol, anaakım medya tarafından yerine getirilmektedir.

Her iki tarafın eylem ve konuşma ortamlarında dönen tartışmaların niteliğine bakacak olursak; iktidar her ne kadar "tartışma cümlesini/konusunu" ortaya atıyor olsa da, söylem daha çok uygulanan politikalara uygun şekilde "toplumsal rıza"nın üretilmesine yöneliktir. Örneğin, her kadın üç çocuk doğurmazsa güçlü millet olunamayacağı gibi gerekçelendirmeler, neo-liberal muhafazakâr politikaların yerleştirilmesine denk düşecek rıza üretimi kaygısı taşır.

Fakat sorunu derinlemesine ele almak, eleştirmek ve farklı veçhelerle muhalefet üretmek bakımından eylemcilerin daha güçlü oldukları, daha zengin politika üretebildikleri ve eylem repertuarına sahip oldukları görülmektedir. Şüphesiz ki, Bianet'in haber ortamı, sivil toplum örgütlerini, hak örgütlerini ve toplumsal hareketlerini daha fazla kaynak almakta ve seslerine yer vermektedir. Fakat, yalnızca Bianet haberlerine bakarak eylemcilerin seslerinin kamusal tartışma ortamında "etkili" olabildiğini iddia etmek çok olası değildir. Bu nedenle, eylemcilerin, en azından kürtaj konusu çerçevesinde, güçlü oldukları veçhe eylem repertuarına, söylemlerinin çerçevesine ve üretilen politikanın yöneldiği amaç ve niteliğine bakılmaktadır.

Zaten "iktidar" dediğimiz şey "takım elbiseli, ciddi adamlar ve bu adamların görüntüsü ve diliyle konuşan kadınlar"dan oluşmaktadır. İktidarı temsilen konuşan aktörler içinde gördüğümüz tek kadın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı'dır; o da takım elbiseli ve ciddidir.

İktidarın ciddiyetinin aksine, eylemcilerin eylem alanlarındaki renkli (mor egemen), neşeli, eleştirel sloganların olduğu pankartlar, dövizler, sokak eylemlerinde dikkati çeken şenlik, müzik, dans, sloganlar ve sokaktaki hayatın gerçekliğini, tüm mevzunun öznesi olan rengârenk kadınlar iktidarın bu ciddiyetinin kurgusallığını ifşa eder gibidir. İktidar aklı bilindiği üzere erkektir. Gündelik hayatın gerçekliğinin öznesi olan kadınlar, iktidarın kurguladığı haliyle kürtaj üzerinden üretilen neo-muhafazakâr politikanın nesnesi olmayı kendilerine ait dil, söylem ve simgelerle kendi kamusallık biçimleriyle görünür kılmaktadırlar.

Çünkü iktidar bir amaca, kürtajı yasaklama ve nüfusu arttırmaya yönelik stratejik bir hedefe ulaşmak üzere konuşurken, kürtaj karşıtı açıklamalarda sağlık sorunları, ceninin yaşam hakkı, konunun dinsel boyutu da yer almaktadır. Eylemciler ise "hak"ların ihlâli, "beden politikaları", "sağlık" açısından sakıncalar, dünyadaki uygulamalar gibi farklı açılardan konuyu tartışmakta; hak ve özgürlüklere vurguda bulunmaktadır. Kürtaj konusunda tartışmaların döndüğü karşı kamusal alandaki aktörlerin toplumun farklı kesimlerinden olduğu görülmekte, çoğul deneyimlerden, uzmanlık alanlarından ve gündelik hayattan kaynağını alan karşı kamusallıkların politik aklı ortaya çıkmaktadır.

Kürtaj Hangi Bağlamda Tartışılıyor?

Bianet haberlerinde ve anaakım medyadaki haberlere dikkat edildiğinde, kürtaj konusunda siyasal iktidarın aktörlerinin "güçlü aile, güçlü millet, kaliteli genç nüfus" bağlamında konuştukları görülmektedir. Ancak, siyasal iktidarın muhafazakâr politikalarının belirlediği çerçeveye karşı koyan ve sınırlarını genişleten başka bakışları, deneyimleri, farklı ülkelerdeki durumları karşılaştırmalı analiz eden eylemcilerin, eylemleri Bianet'e yansıyan örgütlenmelerin ve uzman/akademisyen açıklamalarının siyasal iktidarın söylem çerçevesinin sınırlarına müdahale olarak anlaşılabilir. Bu da tartışma bağlamının siyasal iktidarın koyduğu kısır ve içe kapanan doğasını açan, genişleten ve dayatılan zihniyet dünyasının dışında başka bir dünyanın/dünyaların var olduğunu gösteren bir müdahale biçimidir.

Bianet'e yansıyan haberlere baktığımızda, konunun şu bağlamlarda ele alındığı görülmektedir:

Tablo 2:

İktidarın yasaklama yönündeki politikalarının ideolojik veçhesi (neo-liberal politikalar, milletin güçlenmesi, muhafazakârlığın beden üzerindeki müdahalesi)
Sağlık açısından doğuracağı sakıncalar
Yasalaşma sürecinde iktidarın hazırlattığı raporlar ve tıp meslek örgütlenmeleri ile kadın örgütlerinin hazırladığı raporlar
Kadın hakları, beden politikaları, beden ile ilgili hak ve özgürlükler
Aile
Dünyanın farklı yerlerindeki (ABD, Macaristan gibi) uygulamalar, bu uygulamaların tarihsel ideolojik ard alanı
Uluslararası hukuk
Nüfus mühendisliği, sosyal politikalar
Dünyanın diğer ülkelerindeki STK'ların raporları ve kürtaja ilişkin durum haritası
Uluslararası sivil kuruluşların (Dünya Sağlık Örgütü, Doğurganlık Hakları Merkezi gibi) raporları
Karşılaştırmalı istatistiksel veriler (diğer ülkelerle, Türkiye'de geçmiş yıllarla veya bölgelere göre)

İktidar, Kürtajın Yasaklanması ve Kadın Doğurganlığı Hakkında Ne Söylüyor?

Kürtajı yasaklama yönünde yasal düzenlemeleri uygulayan Adalet ve Kalkınma Partisi adına, kamusal tartışmayı başlatan ve alevlendiren cümleler en fazla Başbakan tarafından ortaya atılmaktadır. Yine siyasal iktidar partisi adına en çok konuşan ve temel tartışma konularını ortaya koyanların Başbakan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı, Sağlık Bakanı olduğu görülmektedir. Ayrıca Bianet'te, Avrupa Birliği Bakanı ve İnsan Hakları Komisyonu Başkanı'nın da sesleri arada duyulmuştur.

Yukarıda değinildiği üzere, yapılan açıklamalara bakıldığında, mevcut erkek iktidar aklı, eylemcilerin de güçlü olarak vurguladıkları

gibi, kadın bedeni üzerinde hak iddia etmekte, "milletin güçlenmesi" için daha fazla doğurmayı kadına bir görev olarak biçmektedir.

Siyasal iktidar partisinin yukarıda belirtilen aktörlerin açıklamalarında dikkat çeken ve kürtajın yasaklanması yönündeki politikalarının zihniyet evrenini de gösteren cümleleri, karşı kamusallıkların karşı çıkışları ve politikalarıyla karşılaştırmalı olarak şöyle belirtmek mümkündür:

Tablo 3:

Siyasal İktidarın Söylemi	Eylemcilerin Söylemi
"Her aile üç çocuk yapmazsa nüfus yaşlanır"/ En az üç çocuk	Sağlık alanında yapılan açıklamalardan en dikkat çekenlerinden biri şuydu: "Yeni muhafazakârlık ve piyasa ilişkileri nedeniyle kürtaj uygulamasının sınırları daralıyor. (...) kadınların kafasında cinai işlem yaptıkları fikri var" (15 yıl önce "kürtaj yaptırmak istiyorum" derlerdi, şimdi "burada kürtaj yapılıyor mu?" diye soruyorlar kısık sesle...)
"Güçlü aile güçlü millet oluşturur"	"Aile daha fazla kutsallaştırılıyor"
"Her kürtaj bir Uludere'dir"	"Başbakan'ın söylemleri, bu ülkede her gün ortalama beş kadının öldürülmesinin ve onlarca kadının aile içinde ve kamusal alanda şiddet görmesinin nedenlerini meşrulaştırmaktadır"
"Kürtaj, milleti dünya sahnesinden silmek için sinsice bir plandır"	"Başbakan için hala meşru kadın kimliği; eş, bacı ve anne olmaktan ibarettir"
"Kürtajı bir cinayet olarak görüyorum"	"Cinayet dediğin erkek şiddeti, kürtaj ise kadınların tercihi"
"Kürtaj aile planlaması yöntemi değil, bu tartışmada kadın hakkından değil bebek hakkından bahsedilmeli"	"Rahim bizim, hayat bizim, karar bizim"

"Tecavüze uğrayan kadınlar da kürtaj olmamalı. Gerekirse devlet bakar"	"Kürtaj hakkıma dokunma, Roboski'nin hesabını ver"
"Kürtajla ilgili orta yol bulacağız" (Hem vicdanları hem kadınların seçim hakkını hem de anne rahmindeki bebeğin yaşam hakkını koruyacak orta yol – kampanyalar arttıkça ve eylemcilerin sesi iyice duyulur oldukça söylemleri yumuşamaya başlıyor)	"Hamile kadın anne değildir" / "Fetüs, çocuk değildir" /"Kadın bedeni üzerinde söz ve tasarruf hakkı sadece kadına aittir" / "Bedenimiz bizimdir. Kürtaj temel hakkımızdır"
	"Üreme sağlığı hakları, kadınların yaşama hakkıdır. Kürtaj kaldırıldığında, anne ölümleri artar. Bu bilimsel bir veridir."
	"Aklını, dilini bedenimden çek"
	"Kürtaj Değil Uludere Cinayettir" / "Kürtaj Hakkımızı Tartıştırmıyoruz Bedenimiz Bizimdir" / "Kürtajı Yasaklamak Kadın Cinayetlerine Davetiyedir" / "Ucuz işgücü makinası olmayacağız"
	"Kürtaj hakkı kendi bedenleri, doğurganlıkları ve yaşamları hakkında söz sahibi olmak isteyen kadınların hak ve eşitlik mücadelesinin temel kazanımlarından birisidir. Bu hakkı teslim etmeyeceğiz"
	"Hayatımız bizimdir, bedenimiz bizimdir. Doğurma ya da doğurmama kararını devletler, iktidarlar, erkekler veremez"
	"Bu yaklaşım; kadın bedenine el koyma, kadını yok sayma, sermayeye ucuz çocuk işçi ordusu yaratma, işyerlerinde kreşleri kapatarak kadının istihdama katılmasını engelleme yaklaşımıdır. Kadını anneliğe indirgeme, eve kapatma yaklaşımıdır."

İktidar temsilcilerinin "en fazla" dillendirdiği ve tepki çeken bu ifadeler, temelde neo-liberalizmle kendini yeniden üreten bir muhafazakârlığı açıkça göstermektedir. Yani, yalnızca "aileyi" koruyan ve güçlendiren temel geleneksel değerleri vurgulamakla kalmamakta, güçlü bir ekonomi ve toplum için genç nüfusa/iş gücüne ihtiyaç olduğunu da kuvvetle vurgulamaktadır. Eskiden beri süregelen benzer minvaldeki nüfus politikaları güçlü aile, toplum ve millet vurgusunu öncül alıyordu. Şimdi bunun yanı sıra piyasaya işgücü sağlamak, genç çalışan nüfusu arttırmak da dillendirilmektedir. Aile, gelenek, din gibi kurumları, piyasa ilişkilerini sağlama almak için kullanan yeni muhafazakârlığa uygun olarak, neredeyse aslî hedef piyasa olurken; milliyetçi muhafazakâr söylem toplumsal rızayı sağlamak için bir araç halini almakta, geçmişten gelen muhafazakâr politikaların amacını da, aksını kaydırarak sürdürmektedir.

Başbakan'ın yaptığı "Her kürtaj bir Uludere'dir" açıklaması ise en fazla tartışma yaratan ve siyasal iktidarın zihniyet evrenini apaçık eden cümlelerden biridir. Hak örgütlenmelerinin ve toplumsal muhalefetin güçlü tepki gösterdiği bu açıklama, Türkiye'deki muhafazakâr politikaların beslendiği ve içinde evirildiği zihniyet evrenini açıkça gösterecek olması bakımından tek başına incelenmeyi hak etmektedir. İlk bakışta anlaşılmaktadır ki, bir ceninin ya da henüz doğmamış olanın yaşam hakkını, Uludere'de (Roboski) öldürülen otuzdört Kürt yurttaşın yaşam hakkıyla eşitleyen bir anlam içermektedir[11].

1983'de Cuntanın Danışma Meclisi'nde Mardin Üyesi olan Beşir Hamitoğulları'nın sarfettiği *"kürtaj ana rahmindeki bebe adayının katlidir, idamıdır"* (Göker, 2012) ifadesinin gösterdiği zihniyet örüntüsünün devamı olan, Başbakan'ın "Her kürtaj bir Uludere'dir" ve "Kürtajı bir cinayet olarak görüyorum" açıklamaları, Katolik Kilisesi'nin kürtaj konusundaki yaklaşımıyla benzerlik gösterir. Papa II. Jean Paul, Polonya'ya 1991'de yaptığı ziyaret sırasında havaalanında bir konuşma yaparak ve Nazilerin Yahudi soykırımıyla kürtajı karşılaştırarak "insan acımasızlığının kurbanlarının mezarlarına yüzyılımızda yeni mezarlar ekleniyor: doğmadan öldürülen çocukların mezarları" diyordu (Ökten, 2012).

Hıristiyan Katolik inancında ve Sünni Müslüman dini anlayışta "günahsızlık", "masumiyet" ve "ilahi olanın ışığını taşıyan" anne rahmindeki bebeğe ve anneliğe (Bakire Meryem'de olduğu gibi cinselliksiz bir anne imgesi) kutsallık atfedilmektedir. Cenin uhrevi, temiz ve günahsız bir öte dünyayı temsil ederken, bu dünyaya ait haklar da öte dünyaya/öte dünyadan gelene referansla düzenlenmektedir. Ne var ki, bu dünyanın reel piyasa gereklilikleri böylesi bir zihniyet evrenine kolaylıkla eklenmekte, hatta kutsanmakta olan temel muhafazakâr değerler piyasaya, geleneksel toplumsal kurumlara ve millete de hizmet edebilmektedir. Konu aile ve toplumsal gelenekler olunca kadın bedenine ilişkin "mahremiyet" tamamen ortadan kalkmakta, beden bir toplumsal nesneye dönüşmekte ve tüm muhafazakâr iktidarların lügati aynı zihniyet evreninden beslenmektedir.

Eylemler, Karşı-Söylemler

Kadın bedeni üzerinden siyasal iktidar tarafından üretilen muhafazakâr politikalar ve karşı politik mücadele yalnızca kadın hareketinin karşı kamusal alanının en önemli gündem maddesi değildi. Bianet'e yansıyan haberlerin içeriğine bakıldığında, kürtaj yasağı konusu etrafında, beden politikalarından, milliyetçi-muhafazakâr ideolojinin eleştirisine ve getirdiği hak ihlallerinin ifşasına, temel hak ve özgürlüklerden sağlığa kadar konunun geniş bir bağlamda konuşulduğu bir iletişim ortamı oluştu. Bu iletişim ortamı, kürtaj ve nüfus politikaları odağında bir araya gelen farklı karşıt kamusallık biçimlerinin kesişimi gibiydi. Bu kesişim noktası sadece kadınları değil, aynı zamanda eril tahakkümden ve ataerkil düzenden rahatsız olduklarını vurgulayan ve kendilerine rahatsız erkekler[12] gibi inisiyatifleri, sağlık örgütlerini, hak örgütlerini, ana muhalefet partilerinin kadın örgütlerini ve Bianet'ten sesleri duyulan yukarıda yer alan kesimleri kapsıyordu.

Muhalefetteki siyasi partilerin tepkileri ise, daha geniş bir temsiliyeti taşıyan genel bir parti tutumunu yansıtmaktan çok, açıklamaların hepsi bireysel düzeyde kalmaktaydı. Bu açıklamalar

kürtaj-karşıtı tutumu, kadınların ne zaman ve nasıl doğuracaklarına dair karar hakkını vurgulamamakta, politik argümanlarını kadının kürtaj hakkı üzerinden geliştirmemekteydi. Kimi, Başbakan'ın Uludere gerçeğini örtmek için kürtaj karşıtı girişimi başlattığını, kimi ise kürtajdan daha önemli konuların politik gündemde yer aldığını vurguluyordu (Ünal ve Cindoğlu, 2013: 21-31).

Yukarıda bahsedilen muhalefetin ve sivil örgütlerin eleştirilerini, Tablo 3'de yer alan "eylemcilerin söylemi"ne işaret ederek şöyle özetlemek mümkün olabilir:

- En sık tekrar edilen eleştirilerden biri yeni muhafazakârlığın ve piyasa ilişkilerinin, kadınların özgürlük alanları ve bedenleri üzerinde tahakküm kurduğudur. Yasaya dayanan bu tahakküm biçimi aynı zamanda "korku"yu da içerir, hatta korku yaratarak tahakkümü güçlendirir. Çünkü, "yasa korku aşılar, cezalandırmakla tehdit eder ve eşzamanlı bir biçimde tehdit ettiğini bir özne olarak kurar, tanır ve kabul eder. Çağrıdan ve azardan önce tam bir toplumsal özne yoktur ortada" (Direk, 2007; 76). Kürtajı engelleyen yasal düzenlemelerde görüldüğü gibi, iktidar, politikalarının nesnesi olan kadın bedenini, aynı zamanda seslendiği, çağrıda bulunduğu ya da azarladığı bir özne olarak kurar, bunu yaparken de "yasakları" vurgulayarak korku yaratır.

- Vurgulardan bir diğeri ise kadınların kendi bedenleri üzerindeki haklarına, temel hak ve hürriyetlerine ilişkindir. *"Aklını, dilini bedenimden çek/Rahim, bizim, hayat bizim, karar bizim"* sloganları bu eleştiriyi açıkça dile getirmektedir.

- Ayrıca güçlü eleştirilerden bir diğeri; kadın bedeninin piyasa ilişkilerine tahvil edilmesine ve yeni muhafazakârlığın "aile"yi daha güçlü vurgulamasına, "kadınlık" cinsel kimliğini/özgürlüğünü/temel haklarını yok sayarak, kadınlığın "annelik, karı/eş, bacı" gibi ailenin ve geleneksel toplumun tanıdığı/tanımladığı rollere sıkıştırılmasınadır.

Kısaca; iktidarın yeniden ürettiği muhafazakârlık ve milliyetçilik karşısında, karşıt kamusal alanın eylemcileri:

- Kazanılmış haklara dokunulmamasını,
- Özgürlük alanlarına dokunulmamasını,
- Geleneksel toplumsal kurumların/kuralların/temsillerin ürettiği eşitsizliklerin kabul edilmediğini,
- Toplumun güçlenmesinin değil yurttaşların/kadınların daha özgür, hakları gözetilen ve iyi koşullarda yaşamasını sağlayacak sosyal düzenlemelerin yapılmasını (kürtajın yasaklanmasının söz konusu olmaması, aksine kürtajın her kadının eşit şekilde ulaşabileceği hak olması gerektiği, kadın cinayetlerinin önlenmesi, kreş gibi) vurgulamaktadırlar.

Çalışmanın bu aşamasında açık bir tespit olarak şunu vurgulamak gerekir: Bir yanda özgürlükleri daraltan ve güçlü toplum için güçlü nüfus anlayışını dayatan bir siyasal iktidar anlayışı varken, diğer yanda mevcut özgürlükleri kaybetmemek için mücadele eden, hak ve özgürlüklere vurguda bulunan bir eylemlilik görülmektedir. Siyasal iktidar temel tartışma cümlelerini ortaya koyarken ve yeni-muhafazakâr politikalarını yasa düzenlemeleriyle dayatırken, karşı politik söylemlerin ve eylemlerin de alanını belirlemekte ve sınırlamaktadır. Yani, mevcut özgürlük alanlarını ve hakları kaybetmemek üzere uğraşmak zorunda kalan karşı politik mücadele, özgürlük alanlarını genişletmeye, yeni hak ve özgürlük taleplerinde bulunmaya ve karşı kamusallık alanlarında özgün politika geliştirmeye yönelik eylemeye imkân bulamamaktadır.

Bianet'in haber içeriğinin temel kaynak aldığı karşı politik mücadelenin yer aldığı karşı kamusallık alanının anlaşılmasını sağlayabilecek nitelikteki birkaç eyleme işaret etmek gerekmektedir:

Fotoğraflar: Bianet.org

"Kürtaj Tartışmasına Tepkisiz Kalma" İmza Kampanyası (1 Haziran 2012)

Ankara Üniversiteli bir grup kadın akademisyen tarafından düzenlenen eylemin çağrı metninde yer alan şu cümleler, eylemin bakış açısını açıkça göstermektedir:

> Bizler, Başbakan Erdoğan'ın AKP Kadın Kolları Kongresi'ndeki konuşmasında, kürtaj ve sezaryen gibi üreme pratikleri üzerine yaptığı açıklamaları kınıyoruz. Bu açıklamaları, kadınların bedenleri üzerindeki denetimi devletin ana meselelerinden biri olarak gören genel siyasal yaklaşımın parçası olarak görüyoruz. Söz konusu otoriter ve muhafazakâr yönelimin bu alandaki kamu politikası ve yasal çerçeveyi nasıl biçimlendireceği konusunda kaygılanıyoruz. Ayrıca Başbakan'ın konuyu Uludere'deki can kayıplarıyla ilişkilendirmesini de ayrı bir siyasi skandal olarak değerlendiriyoruz.[13]

Devletin, kadınların bedenleri üzerindeki denetimi ve kadın bedenini, nüfus politikalarını belirleyip, uyguladıkları birer iktidar alanı olarak gördüğünü tespit eden ve buna karşı çıkan bu kampanya, aynı zamanda muhafazakâr ve otoriter kamu politikalarının hak ve özgürlükleri gelecekte giderek sınırlayacağını işaret etmektedir.

Ipetitions.com üzerinden düzenlenen kampanya[14] *Bianet* tarafından haber olarak takip edilmekte ve aynı zamanda siteden link verilmekteydi. Kampanyanın ilk gününde 4500 imza toplanmış, ilk beş gün içinde imzalar 26 bine ulaşmıştı.

"Kürtaj Haktır Tartışmayız, Bedenimiz Bizimdir" Kadıköy Eylemi (3 Haziran 2012)

Kamusal görünürlüğü en fazla olan eylemler sokaklardaki ve meydanlardaki protestolardı. Sesini güçlü duyurabilen ve kalabalık olan sokak protestolarından biri 3 Haziran, Pazar günü saat 14:00'de başlayan Kadıköy'dekiydi.

Bu eylem kolektif olarak düzenlenmiş ve eylem çağrısı şu örgütler tarafından yapılmıştır: Halkevci Kadınlar, Özgürlük ve Dayanışma Partili (ÖDP) Kadınlar, Sosyalist Kadın Meclisleri, Türkiye Komünist Partili (TKP) Kadınlar, Emekçi Hareket Partili (EHP) Kadınlar, Üniversiteli Kadın Kolektifi, DİP'li Kadınlar, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'ndan (DİSK) Kadınlar.

Eylem çağrılarında ise kadınların kazanılmış haklarına saldıran ve tahakkümü arttıran iktidara karşı kazanılmış hakları kaybetmemek gerektiği, kadın bedeni üzerine iktidarın söz söyleme hakkının olmadığı vurgulanmaktaydı.

Eylemde şu sloganlar seslendirilmiş ve görünür olmuştur:

"Kürtaj haktır, Uludere katliam"

"Susma haykır, kürtaj haktır"

"Yaşasın kadın dayanışması"

"Jin jiyan azadî"

Facebook'da "Kürtaj Haktır Tartışmayız, Bedenimiz Bizimdir" adıyla açılan sayfada eylem çağrısı yapılmış ve 9 bin kişi eyleme katılacağını bu sayfadan bildirmişti.

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı yer verildiği üzere, Bianet, düzenlediği "Benim Bedenim, Benim Kararım" kampanyasıyla eyleme katılmış ve sözkonusu eylemi tüm süreç boyunca haber ve görüntü içerikleriyle takip etmiştir. Bianet'te, eyleme ilişkin duyuruların yapılmasının yanı sıra eyleme ilişkin haberler ve eylem katılımcılarının kaleme aldığı makaleler yer almıştır. "Hak odaklı" habercilik anlayışıyla yayın yapan Bianet'in sözkonusu eyleme ilişkin haberleri de kürtajın bir hak olduğu ve eylemin bir hak savunusu eylemi olması bakımından karşı politik söylemi destekleyen bir bakış açısında sahip olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Eylemin katılımcılarından Elvan Salman'ın 4 Haziran 2012 tarihli, Bianet'te yayınlanan makalesi, Kadıköy'deki protestoyu, kürtaj çerçevesindeki tüm tartışmaları ele alarak açıklamaktaydı. Sözkonusu makalenin şu satırları, bu sokak eylemi merkezinde eleştirinin konumunu da göstermesi bakımından dikkate değerdir:

> Kısacası, ana muhalefet lideri bu denli can alıcı, can acıtıcı bir konuda bir görüş belirtmek yerine konuyu sadece 'gündem değiştirme çabası' olarak tanımladı ve detaylı bir soru sorulduğunda ise tek yaptığı topu başbakana atmak oldu.
>
> Kürtaj bir suç, cinayet değildir ancak kürtajı bu şekilde tartışmak ve bu tartışmalara bu şekilde sessiz kalmak nazarımda büyük bir insanlık suçudur.
>
> Durum bu olunca; Pazar günü Kadıköy'de Batı'ya öykünürken her nedense sosyal devlet anlayışı içinde sunulan imkânlar yerine cımbızla çekilen "kürtaj yasağı" anlayışına karşı ve bu yazıda ismi geçen Recep Tayyip Erdoğan, Ayhan Sefer Üstün, Cevdet Döler ve Reşat Çalışlar'a karşı bir ses çıkarıldı, varlık gösterildi.
>
> Birbirinden anlamlı dövizlerin içinde en çok dikkatimi çeken: "Kürtaj benim seçimim, cinayet erkeğin yöntemi"ydi. İlk defa bir eyleme katılan, hatta kendi deyimiyle katılma cesareti gösteren arkadaşımın yorumu; "İnsan biraz olsun umutlanıyormuş böyle eylemlere katılınca" oldu.

"Zaten bir şey değişmiyor" diye susmak, korkuya kapılıp sinmek asla bir çözüm değil.

Eylemin en güzel özeti olduğunu düşündüğüm Ajda Pekkan şarkısı ile durmak gerek bu tavrın karşısında:

"Hür doğdum hür yaşarım kime ne kime ne
Köle miyim sana ben ay Sana ne sana ne!!" (Salman, 2012)

Bu yürüyüşün bileşenlerinden biri olan "Benim Bedenim Benim Kararım" kampanyasına katılan kadınlar, eyleme de bedenlerine işledikleri "Benim Bedenim Benim Kararım" yazısıyla ve simgelerle katıldılar. *Benimkararim.org*[15] sitesinin pankartıyla kampanyanın eylemdeki yeri vurgulanmış ve kadınlar *benimkararim.org* çıkartmalarını üstlerinde taşımışlardır.

Fotoğraf: haber.sol.org.tr[16] (Kadıköy İskele Meydanı'na yürüyüş)

Kadıköy eylemi, kürtaj hakkını ve siyasal iktidarın politikalarını eleştiren kampanyaların, hareketlerin de dayanıştığı, görünür olduğu bir ortak iletişim alanıydı. İktidarın ciddiyetinin aksine, eylemliliğin/hareketin neşesi, mizahı ve renkliliği "yaşam"ı vurgulamaktaydı.

Fotoğraf: haber.sol.org.tr[17] (Kadıköy İskele Meydanı)

Hannah Arendt'e referansla, birbiriyle etkileşim ve iletişim halinde eyleyen benzersiz bireylerden oluşan kamusal alan, bir çoğulluk ve özgürlük alanıdır ve politika ancak bu benzersiz bireylerin eyledikleri, farklılığın egemen olduğu bir kamusal alanda oluşabilir (akt. Berktay, 2012: 33-34). Yukarıdaki gibi sokak eylemlerinin neşe ve renkliliği, yine Arendt'in anlayışıyla söylenecek olursa, insani eylem ve özgürlüğün doğası gereği bireylerin kendi hakikatlerini yaratabilen ve kaynağını gündelik hayattan alan insani eylem ve özgürlüğün yansıdığı bir kamusallık biçimini gösterir.

Bağımsız İletişim Ağı: Alternatif Medya ve Eylemcilik

"Benim bedenim, benim kararım" Kampanyası

Çalışmanın bu aşamasında, Bianet'in "Benim Bedenim, Benim Kararım" kampanyası çerçevesinde bağımsız bir alternatif medyanın[18] aynı zamanda eylemci medya olarak durumuna, eylemcilik ile haberciliğin birlikteliğine bakılacaktır. Bu birlikteliğin karşı kamusal alanların seslerinin yansıdığı bir iletişim ortamında sözkonusu medya

aklını belirleyen habercilik pratikleriyle, bu aklın nüvesi de olan eylemciliğin sınırları ve imkânları anlaşılmaya çalışılacaktır.

Eylemcilik ve habercilik birlikteliğinin sözkonusu sınırlarını ve imkânlarını anlayabilmek için Downing'in "radikal medya" modeli, yani toplumsal hareketlerle yakın ilişkili olan, karşı kamulara dayanan ve dünyayı değiştirmek üzere bir potansiyeli taşıyan bir medya modelini tarif ediyor olması bakımından uygun görünmektedir. Downing, alternatif medyadan bahsetmenin neredeyse bir oksimoron olduğunu, çünkü bazı açılardan her şeyin bir başka şeyin alternatifi olduğunu vurgulayarak, radikal alternatif medya kavramını alternatif medya yerine kullanmayı tercih etmektedir. Radikal medya kavramı, egemen politikalara, ayrıcalıklara ve bakış açılarına alternatif oluşturan küçük ölçekli ve pek çok farklı türdeki oldukça geniş bir medya alanını içerir (2001: IX). Downing'in önemsediği gibi, radikal medyanın politik ve hegemonik süreçleri sorgulayan, toplumsal hareketlerin dönüştürücü ve değiştirici potansiyeline inanmasını sağlayan niteliği ve muhalif karşıt kamulara dayanıyor olması, habercilik ile eylemciliğin birlikteliğine de işaret etmektedir.

Çalışmanın bu bölümünün içerdiği tartışma bakımından radikal medya ya da toplumsal hareket medyası en elverişli teorik açıklamaları sağlıyor olsa da, alternatif medyaya ilişkin daha kapsayıcı açıklamalardan söz etmek gerekir. Carpentier ve diğerlerinin alternatif medya kavramının geniş çerçevesinde özellikle şunlara vurguda bulunulur (18-19):

- Küçük ölçeklidir, daha çok dezavantajlı gruplar ve özgül topluluklar merkezli ve onların farklılıklarına saygı duyar,
- Sermaye ve devletten bağımsızdır,
- Yatay örgütlenmiş ya da hiyerarşik olmayan medyadır, çoğulculuk ve demokrasi çerçevesinde izleyicinin erişimine ve katılımına izin verir,
- Egemen olmayan, karşı-hegemonik söylem ve temsillerin taşıyıcısı, kendi kendini temsilin önemine vurgu yapar,

- Ayrıca, dayanışma ve ağ oluşturma önemlidir,
- Bağımsızdır, iletişimin demokratikleştirilmesi sözkonusudur.

Radikal alternatif medya karşıt kamulara, toplumsal hareketlere dayanıyor olmakla birlikte, gevşek örgütlenmelere ya da geçici nitelikli grup ve oluşumlara vurguda bulunmaktadır (Alankuş, 2008; 132). Carpentier ve diğerlerinin daha kapsamlı kavramsallaştırmasıyla birlikte düşünüldüğünde ise, radikal alternatif medya, yine küçük ölçekli, sermaye ve devletten bağımsız, karşı-hegemonik söylemlerin taşıyıcısı olmanın ötesinde, politik olarak dünyayı değiştirme, mevcut medya düzenini dönüştürme potansiyelini vurgulaması bakımından haberciliğin eylemcilikle birlikteliğini anlayabilmenin referansını da oluşturmaktadır. Çünkü, radikal alternatif medya, karşıt kamusallıkların kendi karşı-hegemonik söylemlerini ifadelendirme alanı olarak eylemcilikle haberciliğin kesişim biçimlerinin pratiklerini de içermektedir. Ayrıca, Bianet'in "medya aklı"nı anlamaya çalışmak alternatif bir medyanın eylemci / müdahaleci karakterini anlayabilmeye de izin verecektir.

Medya aklı (media logic), bir araçta (teknik ve örgütsel davranışlar topluluğu olarak düşünülebilir) neyin nasıl sunulacağını etkileyen ya da belirleyen, o aracın kurumsal olarak yapılandırılmış özelliklerine referans verir. Yani, medya aklı, belirli bir araçta işlerin nasıl yapılacağını örgütleyen belirli formlara ve süreçlere işaret eder (Dahlgren, 1996: 63).[19] Bianet, bu bilgisayarlar ağını birleştiren ortamın geniş olanakları içinde yayın yapmakla, bu âlemin teknik, örgütsel ve kültürel dinamiklerinden bağımsız değildir.

Bianet haber sitesi, "İletişim ve kalkınma alanındaki projeleri gerçekleştirmek ve desteklemek amacıyla" 1993 yılında kurulmuş olan, yerel ile uluslararası kaynaklardan alınan hibeler ve bağışlarla bu projeleri sürdüren IPS İletişim Vakfı'nın[20] projelerinden birinin alt bileşenlerindendir. Bianet haber sitesi, tamamlanmış ve sürmekte olan projelerin alt bileşenlerinden biri olarak belirtilmesi nedeniyle, gerçekleştirilen tüm projelerin görünür olduğu bir tür "habercilik ve iletişim eylemi alanı" olarak düşünülebilir.

"Haklar İçin Habercilik, Haberciler İçin Özgürlük" ve "Medya Özgürlüğü, Bağımsız Gazetecilik, İzleme ve Haber Ağı" projelerinin amaçlarını belirten cümlelere dikkat edildiğinde, Bianet haber sitesinin medya aklının izlerini şöyle sürebilmek mümkün görünmektedir:

Hak odaklı habercilik anlayışının yaygınlaşmasına katkıda bulunmak, yerel medyayı desteklemek, ifade özgürlüğü ihlallerini izlemek, insan, kadın ve çocuk haklarının medyada daha sık ve daha nitelikli bir biçimde ele almasını özendirmek, gazetecilik standartlarını ve profesyonel etik anlayışını yerleştirmek ve geliştirmek.

Böylece Bianet, hem gazeteciliği bir mesleki alan olarak eylem konusu edinmekte, hem de "hakları" habercilik anlayışının merkezine oturtmaktadır.

Haber sitesinin ana sayfasının alt kısmında yer alan şu ifade ise, anaakım medyanın tersine, kâr amacının güdülmediğine vurgunun yanı sıra, maddi destek aldığı kuruluştan bağımsız olduğuna da vurgu niteliğindedir:

> Bu web sitesi IPS İletişim Vakfınca İsveç Uluslararası Kalkınma Ajansı (SIDA) desteğiyle yürütülen, "Haklar İçin Habercilik, Haberciler İçin Özgürlük" -kısa adıyla BİA3 - projesi kapsamında yayınlanmaktadır. Bu web sitesinin içeriği yalnızca IPS İletişim Vakfı'nın sorumluluğundadır ve hiçbir biçimde SIDA'nın tutumunu yansıtmamaktadır[21].

Ertuğrul Kürkçü, "Bianet.org, BİA'nın tamamı değil, bizim habercilik etkinliğimizin görünen yüzü. Ancak deneyimimiz bize, iletişim sürecinin yalnızca bir anının, haber üretiminin dönüştürülmesiyle yetinemeyeceğimizi, sürecin bütün bileşenleri birarada dönüştürülmedikçe var olan habercilik pratiğine bir alternatif sunmanın mümkün olamayacağını gösteriyor" (Kürkçü, 2008; 69) derken, tüm projenin ve haber sitesinin eylemci karakterine işaret etmiş olmaktadır. Yani, yerleşik iletişim sürecine, medya alanına müdahale etmek; "hak" odağından bakmak ve alternatif belirlemek ve önermek.

Dahlgren yurttaşların, toplumun kültürüne ve politikasına katılmak için gazeteciliği bir kaynak olarak kullandıklarını, bu

durumda ise gazeteciliğin yalnızca bütünleştirici/birleştirici bir güç olarak değil, ayrıca tartışma için bir ortak forum olarak hizmet ettiğini söyler (62). Downing ise radikal alternatif medya alanının eylemlilik karakterine ve karşı kamuların kendilerini ifade ettiği, fikirlerinin ve karşı hegemonik söylemlerinin yer aldığı bir alan olduğuna işaretle şunu söyler:

> Baskı ve sömürünün çok sayıdaki kaynağına karşı direniş, etkili olmak için cinsiyet, ırk, etnisite ve milliyet, yaş, mesleki gruplar gibi çeşitli alanlar arasında diyaloğu gerektirir. Radikal alternatif medya ise bu sürecin merkezidir" (19).

Bianet gibi alternatif medya alanları da, anaakım medyanın ya marjinalleştirerek gördüğü/duyduğu ya da hiç görmediği/duymadığı kesimlerin, karşıt kamuların görünür olduğu, Downing ve Dahlgren'in işeret ettiği gibi bir forum ve diyalog alanı olarak düşünülebilir. Bu alternatif medya alanlarında, habercilik pratiklerinin ötesinde "eylemcilik" biçimleriyle karşılaşmak ise haberciliğin yalnızca meslek/uzmanlık alanlarına sıkıştırılamayacak bir deneyim olduğunu düşündürmektedir.

Bianet.org, yalnızca karşı kamusallıkların görünür olduğu bir alternatif medya alanı olduğu için değil, aynı zamanda "Benim Bedenim, Benim Kararım" kampanyasının düzenleyicisi bir eylemci medya olarak da bu çalışmanın odağındadır. Yerleşik anaakım iletişim süreçlerine ve medyaya sunduğu alternatif anlayışın yanı sıra, "kürtaj hakkı" odağındaki haber ve makalelerle Dahlgren'in sözünü ettiği anlamda bir tartışma forumu açtığı, sesi anaakımda duyulmayan, az duyulan ya da marjinalleştirilen grupların, karşıt kamuların karşı hegemonik söylemlerinin yer aldığı Downing'in belirttiği gibi bir diyalog alanı olduğu görülmektedir. "Kürtaj hakkını savunan" ve beden üzerindeki yegâne hakkın sahibi olan kadına ait olduğunu vurgulayan "Benim Bedenim, Benim Kararım" kampanyasının bizzat bir bağımsız medya tarafından düzenlenmesi ise alternatif medyanın eylem niteliğini göstermekte ve habercilik pratiklerinin dışında eylemcilik karakterini de görünür kılmaktadır.

Alternatif medyaya ilişkin yukarıda yer alan alternatiflik ölçütlerine referansla, tüm alternatif medya biçimlerinin aynı zamanda eylemci medya olarak görülemeyeceği; fakat eylemci, radikal, taktik ya da sivil toplum medya biçimlerinin, politik alana fiili müdahalesi bakımından, aynı zamanda alternatif medya olduğu söylenebilir. Bianet, kendini doğrudan alternatif medya olarak değil, bağımsız medya olarak tanımlamaktadır. Alternatif olmayı, öncelikle bağımsızlığa dayandırmakta, bağımsızlığı ise temel olarak devlet erkinden ve sermayeden uzak ve ilişkisiz olmakla ortaya koymaktadır. Böylece Bianet, bu erklere içkin ve bağımlı anaakım medyanın dışında var olan bir öteki medya alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Ötekilik ise, muhalif olmaya ve direnişe vurguyu, aynı zamanda anaakımı etkilemeyi getirmektedir (Taylan, 2012: 337). Bianet, yurttaşların özgürlüğünü sınırlayan bir yasal düzenlemeye karşı eylem alanını genişletmeyi de amaçlayarak düzenlediği "Benim Bedenim, Benim Kararım" kampanyasıyla, eylemci bir alternatif medya karakterini de taşımaktadır. Yalnızca anaakım medyanın zihniyet dünyasına muhalifliği ve müdahaleyi değil, haklardan taraf bir gazetecilik anlayışıyla sokaktaki muhalefetin de içinde yer almakta, böylece müdahilliği, gündelik muhalif politikanın üretildiği alanlara da genişletmektedir.

Ayrıca, medya ve gazeteciliğe ilişkin hak ihlallerini, kadına yönelik şiddet haberlerini izleyerek (monitoring) ve yayınladığı kadına yönelik şiddet raporları[22], medya gözlem raporlarıyla[23] da eylemci alternatif medya karakterinin bir başka veçhesini sergilemektedir. Dolayısıyla, hak ihlallerini ifşa ederek politik alana fiili müdahalede bulunurken, yurttaşların dertlerini duyurabilecekleri ve kendilerini temsil edebilecekleri alternatif iletişim alanının da sınırlarını genişletmektedir.

Katılımcılık ve medya ortamına erişim alternatif medyanın temel ölçütlerinden biridir. Kejanlıoğlu ve diğerlerinin araştırmasında belirtildiği üzere, görüşme yapılan Bianet editörleri, öğrenciler, kadınlar ve toplumun diğer temsil edilmeyen ya da az temsil edilen kesimleri"nin takipçilerinin büyük bölümünü oluşturdukları gibi

haberlerin, makalelerin ve video arşivinin de ana özneleri olduğunu belirtmektedirler (287). Ayrıca, takipçilerin Bianet ile yakın ilişkileri nedeniyle de Bianet'in "hak odaklı" haberciliğinin öznesi olmaları medya katılımını da kendiliğinden getirmektedir[24]. "Benim Bedenim, Benim Kararım kampanyası ve kürtaj tartışmaları etrafındaki Bianet haberciliği, çalışmanın devamında da açıkça görüleceği gibi, böylesi bir katılımı da sergilemektedir. Şu hususları vurgulamakta fayda görünmektedir:

1. "Benim bedenim, benim kararım" kampanyasında da görüldüğü gibi, toplumun anaakım medyada temsil edilmeyen, az temsil edilen ya da marjinalleştirilen kesimleri, Bianet'in haber ortamına kolaylıkla erişebilmekte; kendi makale, fotoğraf, haber, fotoğraf ve video gibi görsellerini bu alanda yayınlayarak dertlerini kendileri ifade edebilmekte ve yine kampanya çerçevesinde görüldüğü gibi, siyasal iktidarın kadın bedeni üzerinden yürüttüğü neoliberal politikalarını eleştirmekte, protesto etmekte; bu ideolojinin temel saiklerini ve zihniyet dünyasını ifşa ederek de hak savunusunda bulunarak politik alana müdahalede bulunmaktadır.
2. Dahlgren internetin kamusal alana katkıda bulunduğunun açık olduğunu belirtirken, aynı zamanda internet temelli kamusal alandaki tartışma gruplarını, sivil toplum örgütlerini, alternatif gazeteciliği, taban örgütlenmelerinin savunuculuk sitelerini kastediyordu (69). Online gazetecilik alanı, internetteki kamusal alanın öz bileşenlerinden biridir. Kürtajın yasaklanmasına ilişkin yasa düzenlemeleri çerçevesindeki tartışmalara forum olması bakımından düşünülürse, Bianet beden politikaları ve siyasal iktidarın neoliberal politikalarını protesto eden, karşı duran, eleştiren yurttaşların sivil hak örgütlenmelerinin, kadın örgütlerinin, uzman ve entelektüellerin katılımcısı olduğu internet tabanlı kamusal alanın önemli bir parçası olarak değerlendirilebilir.
3. Kampanyaya ilişkin web sitesinde yayınlanan haberlere bakıldığında, BİA'nın gazetecileri ve tüm üyeleri, kampanyanın

düzenleyicileri ve katıldıkları eylemlerle bu karşı kamusal alanın aynı zamanda eylemcileri de olmuşlar, Bianet haber sitesi ise bu eyleme ev sahipliği yapmıştır[25].

Böylesi bir eylemciliğin habercilikle kesişmesinin imkânlarını ve sınırlarını anlamak için kampanyaya yakından bakmakta fayda görünmektedir[26].

Tablo 4: Bianet Kampanyası (31 Mayıs 2012)

Amaç ve Neden	Katılım biçimi	Katılımcılar
Kürtajı fiilen yasaklamayı planlayan düzenlenmekte olan (Haziran 2012'de TBMM gündeminde olan) yasaya karşı çıkan ve "bu benim kararım" diyen herkesin tepkilerini, fotoğrafları ve ifadeleriyle açıkça ve kolayca dile getirmeleri çağrısı... Amaç kadınların kendi bedenleri üzerindeki söz hakkının ihlalini engellemek...	"Bu Benim Kararım" diyen herkes istediği cümleyi istediği dilde yazarak bir fotoğrafıyla kampanyaya katılabiliyor. Kadınlar için slogan: "Benim bedenim, benim kararım", "Benim kararım" Erkekler için sloganlar: "Kadının bedeni, kadının kararı", "Karımın bedeni, karımın kararı", "Kızımın bedeni, kızımın kararı", "Sevgilimin bedeni, sevgilimin kararı", "Bu kadınların meselesi", "Kardeşimin kararı", "Annemin kararı" Sloganlar ve fotoğraflar elektronik posta ile gönderilebiliyor (isim, şehir ve meslek bilgilerinin eklenmesi isteniyor) Bianet.org'un yanı sıra benimkararim.org ve facebook'da açılan sayfa kampanyanın sürdürüldüğü iletişim platformları...	Tüm Bianet insanları (kendi ifadeleriyle "Bianet kadınları ve erkekleri") Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Şu medya kurumlarından çalışanlar, muhabirler, gazeteciler: Agos, CNNTürk, Radikal, Habertürk, Milliyet, Açık Radyo, Birgün, Hürriyet Daily News, Finike Akdeniz Gazetesi, IMC TV Ankara ekibi, Sabit Fikir dergisi bağımsız gazeteciler

Kampanyanın amaç cümlesi: *"Kadınların kendi bedenleri ve hayatları üzerindeki söz haklarının ellerinden alınmasını engellemek"ti.*

"Benim bedenim, benim kararım" kampanyasının mottosunun açıkça gösterdiği üzere, beden iktidarla kadınlar arasında bir mücadele alanıdır. İktidarın bedeni kuşatmasına, bedene müdahalesine karşı cinsel bedenin isyanı ortaya çıkar. Beden üzerindeki haklar talep edilir. Foucault'nun işaret ettiği gibi toplumsal beden kurumları olan doktorların ve politikacıların serbest ilişki ya da kürtaj karşısındaki paniklerinin sebebi bedenin bir mücadele alanı olmasıdır. Foucault'nun ifadesiyle "İktidar bedenin içinde mesafe katetmiştir, yine bedenin içinde saldırıya uğramış bulur kendini…" (39-40).

Sorunun sadece "beden" üzerinden tartışılmasına "indirgemecilik" olarak yaklaşanlar ise kürtaj ve sezaryene ilişkin kısıtlayıcı/yasaklayıcı politikaların, meselenin sosyo-ekonomik tarafını göz ardı ettiğini vurgulamaktadırlar.

Fotoğraf: "Kürtaj Hakkı Kampanyası Büyüyor" başlıklı haber, Bianet.org[27]

Bianet kadınları ve erkekleri kampanyanın düzenleyicileri ve bedenlerine ya da kâğıt zeminler üzerine kendi sloganlarını yazarak ve fotoğraflayarak yayınlayan ilk katılımcılarıydı. Aycıra, iktidarı değil sokağı kaynak alarak hak haberciliği yapan gazeteciler olarak da, sözkonusu kürtaj yasağı karşıtı kampanyanın eylemcileriydiler.

Kampanyaya ilişkin yayınlanan haber ve anlatılar referans alınarak, bazı önemli noktalara işaret etmek mümkündür:

- Bianet karşı kamusallıkların politikaya katıldıkları, karşı söylemlerini, dertlerini ve eleştirilerini görünür kıldıkları bir net alanı daha açarak, online kamusal alanı genişletmektedir. "Benim Bedenim, Benim Kararım" kampanyası çerçevesinde ve kürtaj yasağı getiren yasal düzenlemelere ilişkin tartışmalar etrafında, Bianet'in haber kaynakları olan kadın örgütleri, hukukçular, sosyologlar, tıp alanındaki sivil örgütlenmeler, akademisyenler (özellikle medya çalışmaları, sosyoloji ve tıp ve sağlık konularında çalışan) bu karşı kamusal alanın görünür aktörleri, Bianet'in internet alanında yer almaktadırlar.
- Bianet'in gazetecileri ve çalışanlarının, "Benim bedenim, benim kararım" kampanyasıyla, aynı zamanda eylemciler olarak açık tavır aldıkları görünmektedir. Böylece gazeteciliğin imkânlarını bir toplumsal hareketin, karşıt kamuların görünür olduğu iletişim ortamının sınırlarını genişletmek üzere kullandıkları gibi, alternatif bir medya olarak da objektiflik ve nesnellik iddiasında bulunmamaktadırlar. Ahmet Taylan'ın yaptığı etnografik araştırmada da vurgulandığı üzere, Bianet gazetecileri, kendilerini "taraf" olarak konumlandırmamakta, objektiflik yerine "dengelilik" gibi kavramlar kullanmaktadırlar (354, 370, 388). Böylece, kendi ifadeleriyle "Bianet kadınları ve erkekleri", yalnızca haberciler olarak değil, aynı zamanda haber kaynağı olarak da Bianet'in haber içerik ve süreçlerine katılan, karşıt kamusallık alanının da bir parçası olmaktadırlar. Bu durumda karşı kamusallık alanının iletişim sınırlarını yalnızca genişletmekle kalmayıp, bu alanın içinden de hareket etmeleri, haberciler ve eylemciler olarak sözkonusu alana içkin olduklarını da

düşündürmektedir. Böylece, eylemcilik ve gazetecilik birbirinin içine geçmektedir.

- Öte yandan kampanyanın da, "beden"e bir "mülk" gibi yaklaştığı görülmektedir. Kadınların bedenle ilişkisindeki mahremiyete vurguda bulunulan ve kadın dışındaki hiçkimsenin bedeni üzerinde söz hakkının bulunmadığına işaret edilen kampanyada, "benim bedenim, benim kararım" cümlesi, bedeni bir üretim alanı olarak araçsallaştıran siyasal iktidara cevap niteliği taşımaktadır. İletişim alanındaki temel tartışma cümleleri, konuları ve tartışmanın sınırları siyasal iktidarca (kürtaj tartışmalarında başbakan "en az üç çocuk" açıklamasıyla başlangıcı yapmıştı) konulduğu için, eylemler bu sınırların içinde kendi karşı ifadelerini kurmakta, ancak bu karşıtlık ise siyasal iktidarın söylem alanı sınırlarının belirleyiciliğine maruz kalmaktadır. Kürtaj tartışmaları çevresinde de görüldüğü gibi tartışmanın yaşama evreninin belirleyicisi gizil olarak siyasal iktidardır, eylem ve protestoların karşıt söylemleri ise kürtaj karşıtı yasasındaki zihniyet biçiminin tuzağından kurtulamamaktadır.
- Kampanya ilişkin bir diğer sorun ise sloganların "kadınlar" ve "erkekler" olarak, yalnızca bu iki cinsiyet rolü kategorisinin belirlenmesidir. Kendisini bu iki kategori dışında tanımlayan ve geleneksel aile değerlerine, toplumsal cinsiyet kategorilerine de tehdit olarak görülen lezbiyen, gay, biseksüel, trans-bireyler, intersex bireyleri görmemektedir. Bu da siyasal iktidar belirleyiciliğinin beraberinde getirdiği bir başka açmaz olarak düşünülebilir. Siyasal iktidar evli çiftlere, kadınlar ve erkeklere doğurmaları üzere sesleniyordu. Böylece tartışmanın taraflarının ya da konunun ilgililerinin, doğurgan kadınlar ve erkekler olduğu yine siyasal iktidarın söylemi tarafından belirlenmiş olmaktadır. Siyasal iktidarın bu belirleyiciliği, aynı zamanda, karşı politik alandaki eylemci pratiklerin; tartışmayı doğurganlık, kadınlık, erkeklik cinsiyet rollerinin ötesinde, lezbiyen, gay, biseksüel, transbireyler, intersex bireylerin konuya ilişkin tartışma gündemlerini de kapsayan bir özgün politik yaklaşımı ortaya koyma ihtimalini de baskılamış olmaktadır.

Kampanyanın erkekler için belirlenmiş olan sloganları ise kadının, "annelik, kızkardeşlik, karı, sevgili" gibi belirlenmiş ve kabul edilmiş toplumsal rolünü sorgulamadan, "kürtaj hakkı" ve "bedeni üzerindeki hakkı"na saygı göstermekle sınırlı kalmaktadır. Böylece, kampanyada da erkekler konunun tali unsuru olarak görülmekte, katılan erkeklerin kendi konumlarından görünen kadınlık rollerinin tanımlanma kategorileri de toplumsal cinsiyetin ve geleneksel rollerin dışına çıkamamaktadır. Kürtaj konusu yalnızca "üreme" üzerinden düşünülse bile, erkek bedeni de konunun doğrudan tarafıdır. Konu, yalnızca "beden üzerindeki hak" üzerinden ele alındığında, sorunun sosyo-ekonomik veçhelerinin yanı sıra "hayat" üzerindeki karar hakkı (hem bir başka yaşama kaynaklık etmek hem de kadın ve erkeğin kendi hayatları üzerindeki karar hakkı) gözden kaçmaktadır. Oysa mevzu yalnızca kadınlarla ilgili değil tüm cinsiyet kategorilerini doğrudan ilgilendirmektedir. Böylece, kampanyada bir başka açmaza daha düşülmekte, toplumsal ve geleneksel aile değerleri içinde kadınlığın durumuna ilişkin eleştiriyi iyice genişletememekte, toplumsal kadınlık rollerini yeniden üretmektedir. Bu yeniden üretim elbette daha özgürlükçü biçimdedir. Bunun en açık göstergesi ise kadının kendi bedeni üzerindeki hakkına ve mahremiyetine vurguda bulunurken, bedenin görünür olmasının normalliğine yapılan vurgudur. Buradaki "normalliği" belirleyen de yine geleneksel toplumsal kuralların kadın bedeninin ve özellikle de hamile kadının bedeninin görünmesini "ayıp" olarak kabullenmesine göre bir normalliktir.

Sonuç

Bu çalışmada ele alınan konunun tüm veçheleri bir arada düşünüldüğünde, kürtaj konusunda olduğu gibi, toplumsal politik meselelere ilişkin eylem ve söylem süreçlerinin zihniyet evrenini anlayabilmek için anaakım medya yerine, karşı kamusal alanların iletişim ortamlarını, özellikle de bu çalışmanın da eksik kaldığı üzere bu ortamların etnografisini çıkarmanın önemli olduğu vurgulanmalıdır. Bağımsız/alternatif/eylemci medya alanlarının iletişim ortamlarına ve içeriklerine dair çalışmalar bu nedenle önemlidir. Çünkü yeni söz söyleme ve politika üretmeye imkân veren böylesi ortamlar, yaşamın

olduğu, yaşayanların/deneyimleyenlerin kendi sözlerini kendilerinin söyleyebildiği iletişim ortamlarıdır.

Bianet'in hem bağımsız hem de eylemci medya olarak, kürtaj tartışmaları konusundaki hafızasına bakıldığında, o dönemi izlemiş ve bazı eylemlere de katılmış biri olarak şunu söyleyebilmek mümkün:

İktidarın uygulamalarını geriletebilecek, etkileyebilecek kadar önemli bir iletişim ortamı kurulmuş olması; eylem repertuarının zenginliği, karşı çıkış noktalarının güçlülüğü ve toplumsal dayanışmanın görünürlüğünü sağlayan böylesi bir ortamın kurulması da başlı başına bir eylemdir[28]. Her ne kadar tartışmanın sınırları ve temel cümleleri siyasal iktidarın aktörlerince konulsa da, karşı kamusallıkların eleştirileri, açıklamaları ve bu alanlardaki konuya ilişkin gündem biçimi kürtaj tartışmalarına ilişkin bağlamı zenginleştirmiş, tartışmanın evrenini genişletmiştir. Bianet'in iletişim ortamı, kürtaj konusundaki içeriklerle, karşı kamusallıkların sesini, eleştirilerini, açıklamalarını, eylemlerini görünür kıldığı internet kamusal alanının bir parçasıdır.

Bu çalışmanın vardığı somut bir durum olarak vurgulanması gereken, bu çalışmada ortaya konulmaya çalışıldığı üzere, neoliberal ve muhafazakâr politikalar ve söylemlerin, karşı eylemlerin, söylemlerin evrenini de sinsice belirlediği ve etkilediğidir. Kürtaj hakkını savunanların söylemsel sınırlarını büyük ölçüde hegemonik söylemin kurduğu ve karşı olmanın tek başına yeterli olmadığı görülmektedir. Aksu Bora'nın da belirttiği gibi hegemonya denilen şeyin en önemli bileşeni gündemi belirlemek; yani sadece hangi konuların tartışılacağına karar vermek değil, sözcenin de sınırlarını belirlemektir. "Kürtaj cinayettir" denildiğinde, cevap "kürtaj haktır" olmakta; böylece iktidar kendini merkez kılarak, karşı olanları kendine göre konumlandırmış olmaktadır. Bu noktada konuşma aslında başlamadan biter ve "karşı" olmanın bir etkisi kalmaz (2012).

İktidarca belirlenmiş sınırların dışına çıkabilmek, özgün söylem ve politikanın geliştirebilmek bu sınırların ve belirleyicilerinin zihniyet evreninin farkında olmayı, iletişim ortamındaki temel tartışma cümlelerinin ve döngüsünün belirleyicisi olabilmeyi gerektirir.

Bu çalışmanın son sözleri Fatmagül Berktay'a ve Hannah Arendt'e selam niteliğinde olacaktır:

> "Dünyayı değiştirenler, insani eylem ve özgürlük yetileri sayesinde kendi hakikatlerini yaratabilme potansiyeline sahip olan 'sıradan' bireylerdir, felsefenin ya da mistisizmin uçurumlarında dolaşan 'olağanüstü' insanlar değil. Eylemlerinin sahnesi ise, politikanın kamusal alanıdır. İşte burada, gerçekten mucize beklemek hakkına sahibiz. Batıl inançla 'mucize'ye güvendiğimiz için değil, insanlar kendileri bilsinler ya da bilmesinler, eyleyebildikleri sürece mümkün değilmiş gibi görüneni ve beklenmedik olanı başarma yetisine sahip oldukları ve sürekli olarak bunu başardıkları için." (akt. Berktay, 2012: 74).

Kaynakça

Alankuş, Sevda (2008). "Demokrasi ve 'Başka Medya' İlişkisi: Türkiye'deki Yaygın Dışı Medya Ortamını Anlamak Üzere Teorik Bir Çerçeve." *Başka Bir İletişim Mümkün*. (der.) Sevilay Çelenk. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Alankuş, Sevda (der.) (2007). *İnsan Hakları Haberciliği*. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları

Berktay, Fatmagül (2012). *Dünyayı Bugünde Sevmek: Hannah Arendt'in Politika Anlayışı*. İstanbul: Metis Yayınları

Bora, Aksu (2012). "Evet, Uludere!" *Amargi Dergi*. http://www.amargidergi.com/node/12. Erişim tarihi: 01.07.2014

Carpentier, Nico; Bart Cammaerts, Olga ve Guedes, Bailey (2008). *Understanding Alternative Media*. Buckingham GBR: Open University Press.

Dahlgren, Peter (1996). "Media logic in cyberspace: Repositioning journalism and its public". *The Public*. 3:

Direk, Zeynep (2007). "Judith Butler: Toplumsal Cinsiyet ve Bedenin Maddeleşmesi." *Cinsiyetli Olmak*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Downing, John D. H. (2001). *Radical Media: Rebelious Communication and Social Movements*. Sage Publications

Foucault, Michel (2012). *Seçme Yazılar 4: İktidarın Gözü*. Çev., Işık Ergüden. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Fraser, Nancy (1990). "Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy". Social Text. no:25/26. Jstore

Göker, Emrah (2012). "Kadının rahmini devlet gibi görmek." http://istifhanem.com/2012/05/26/rahimvedevlet/. Erişim tarihi: 12.02.2014.

Kejanlıoğlu, D. Beybin; Çoban, Barış; Yanıkkaya, Berrin ve Köksalan, Emre (2012). "The user as producer in alternative media? The case of the Independent Communication Network (BIA)." *Communications*. 31(3): 275-296

Kürkçü, Ertuğrul (2008). "Bir Bağımsız Medya Deneyimi Olarak Bianet." *Başka Bir İletişim Mümkün.* (der.) Sevilay Çelenk. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları

Mater, Nadire (2008). "Açılış Konuşması." *Başka Bir İletişim Mümkün*. (der.) Sevilay Çelenk. İstanbul: IPS İletişim Vakfı.

Özcan, Emine (2008). "Kadıköy'de kadınlar Başbakan'a 'sen doğur' dediler." http://www.Bianet.org/Bianet/kadin/105445-kadikoy-de-kadinlar-basbakan-a-sen-dogur-dediler. Erişim tarihi: 18.03.2014

Ökten, Nazlı (2012). "Habemus Papam: Kürtaj, neden şimdi?", http://kadinbedensahnedunya.wordpress.com/2012/05/27/habemus-papam-kurtaj-neden-simdi/#comments. Erişim tarihi:12.02.2014

Ünal, Didem ve Cindoğlu, Dilek (2013). "Reproductive citizenship in Turkey: Abortion chronicles." *Women's Studies International Forum* 38.

Salman, Elvan (2012). "Beden de Benim, Karar da." http://Bianet.org/Bianet/insan-haklari/138834-beden-de-benim-karar-da. Erişim tarihi: 14 Nisan 2014.

Taylan, Ahmet (2012). Alternatif Medya ve Bianet Örneği: Türkiye'de Alternatif Medyaya Dair Etnografik Çalışma. Yayınlanmamış doktora tezi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* Gazetecilik Anabilim Dalı. Ankara

"Pırt Pırt Doğurmaktan Bugüne." http://www.Bianet.org/Bianet/toplumsal-cinsiyet/138672-pirt-pirt-dogurmak-tan-bugune. Erişim tarihi: 17.02.2014.

"Başbakan olarak talebim: en az üç çocuk." http://Bianet.org/Bianet/toplumsal-cinsiyet/106151-erdogan-basbakan-olarak-talebim-en-az-uc-cocuk. Erişim tarihi: 22 Haziran 2014.

"Şahin 'üç çocuk' politikasını anlattı." http://Bianet.org/Bianet/toplum/134814-sahin-uc-cocuk-politikasini-anlatti. Erişim tarihi: 22 Haziran 2014.

"Başbakan 'Her Kürtaj Bir Uludere'dir' Dedi." http://www.Bianet.org/Bianet/Bianet/138644-basbakan-her-kurtaj-bir-uludere-dir-dedi. Erişim tarihi: 18.03.2014.

"Rahatsız erkekler'den kürtaj yasağına karşı çağrı." http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=11545. Erişim tarihi: 24 Haziran 2014.

http://Bianet.org/Bianet/ifade-ozgurlugu/138773-kurtaj-tartismasina-tepkisiz-kalma. Erişim tarihi: 1 Nisan 2014.

http://www.ipetitions.com/petition/kamuoyuna-cagrimizdir-kurtaj-tartismasina-tepkisiz/. Erişim tarihi: 1 Nisan 2014.

https://www.facebook.com/benimkararim. Erişim tarihi: 1 Nisan 2014.

http://haber.sol.org.tr/kadinin-gunlugu/akpye-boyun-egmeyecegiz-diyen-kadinlarin-eyleminden-kareler-haberi-55534#. Erişim tarihi:14 Nisan 2014.

http://Bianet.org/Bianet/sayfa/ips-iletisim-vakfi. Erişim tarihi: 4 Nisan 2014.

http://www.Bianet.org/kadin/Bianet/133354-Bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor. Erişim tarihi: 4 Nisan 2014.

http://www.Bianet.org/Bianet/ifade-ozgurlugu/119085-bia-medya-gozlem-raporlari. Erişim tarihi: 4 Nisan 2014.

http://Bianet.org/Bianet/insan-haklari/138763-kurtaj-hakki-kampanyasi-basladi. Erişim tarihi: 6 Nisan 2014.

http://www.Bianet.org/Bianet/ifade-ozgurlugu/138771-kurtaj-hakki-kampanyasi-buyuyor. Erişim tarihi: 14 Nisan 2014.

Sonnotlar

1 "Pırt Pırt Doğurmaktan Bugüne." http://www.Bianet.org/Bianet/toplumsal-cinsiyet/138672-pirt-pirt-dogurmak-tan-bugune. Erişim tarihi: 17.02.2014.

2 http://www.Bianet.org/Bianet/toplumsal-cinsiyet/138672-pirt-pirt-dogurmak-tan-bugune. Erişim tarihi: 17.02.2014.

3 http://www.Bianet.org/Bianet/toplumsal-cinsiyet/138672-pirt-pirt-dogurmak-tan-bugune. Erişim tarihi: 17.02.2014.

4 "Başbakan olarak talebim: en az üç çocuk." http://Bianet.org/Bianet/toplumsal-cinsiyet/106151-erdogan-basbakan-olarak-talebim-en-az-uc-cocuk. Erişim tarihi: 22 Haziran 2014.

5 "Şahin 'üç çocuk' politikasını anlattı." http://Bianet.org/Bianet/toplum/134814-sahin-uc-cocuk-politikasini-anlatti. Erişim tarihi:22 Haziran 2014.

6 Emrah Göker, "Kadının rahmini devlet gibi görmek." http://istifhanem.com/2012/05/26/rahimvedevlet/. Erişim tarihi: 12.02.2014.

7 Siyasal iktidarın ve muhalefet partilerinin kürtaj konusundaki söyleminin incelendiği bir çalışma için bakınız Didem Ünal ve Dilek Cindoğlu, "Reproductive citizenship in Turkey: Abortion chronicles." *Women's Studies International Forum* 38 (2013), ss. 21-31

8 Bianet'e ilişkin yapılan araştırma için bakınız D. Beybin Kejanlıoğlu, Barış Çoban, Berrin Yanıkkaya, Emre Köksalan, (2012) "The user as producer in alternative media? The case of the Independent Communication Network (BIA)." *Communications* 2012, 31(3): 275-296.

9 Emine Özcan'ın 9 Mart 2008 tarihli "Kadıköy'de kadınlar Başbakan'a 'sen doğur' dediler" haberi için bakınız http://www.Bianet.org/Bianet/kadin/105445-kadikoy-de-kadinlar-basbakan-a-sen-dogur-dediler. Erişim tarihi: 18.03.2014.

10 26 Mayıs 2012 tarihli "Başbakan 'Her Kürtaj Bir Uludere'dir' Dedi" başlıklı haber için bkz. http://www.Bianet.org/Bianet/Bianet/138644-basbakan-her-kurtaj-bir-uludere-dir-dedi. Erişim tarihi: 18.03.2014.

11 Aksu Bora'nın şu makalesi için bakınız Evet, Uludere!, *Amargi Dergi*, 4.6.2012, http://www.amargidergi.com/node/12. Erişim tarihi: 01.07.2014.

12 "'Rahatsız erkekler'den kürtaj yasağına karşı çağrı." 4 Haziran 2012 tarihli haber, http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=11545. Erişim tarihi: 24 Haziran 2014.

13 http://Bianet.org/Bianet/ifade-ozgurlugu/138773-kurtaj-tartismasina-tepkisiz-kalma. Erişim tarihi: 1 Nisan 2014.

14 http://www.ipetitions.com/petition/kamuoyuna-cagrimizdir-kurtaj-tartismasina-tepkisiz/. Erişim tarihi: 1 Nisan 2014.

15 Daha sonra şu linkte devam etmiştir: https://www.facebook.com/benimkararim. Erişim tarihi: 1 Nisan 2014.

16 http://haber.sol.org.tr/kadinin-gunlugu/akpye-boyun-egmeyecegiz-diyen-kadinlarin-eyleminden-kareler-haberi-55534#. Erişim tarihi:14 Nisan 2014.

17 http://haber.sol.org.tr/kadinin-gunlugu/akpye-boyun-egmeyecegiz-diyen-kadinlarin-eyleminden-kareler-haberi-55534#. Erişim tarihi: 14 Nisan 2014.

18 Bianet'e ilişkin yapılan ve alternatif medya karakterine dair kavramsal çerçevesi için bkz. D. Beybin Kejanlıoglu, Barış Çoban, Berrin Yanıkkaya, Emre Köksalan (2012), agm. 277-279.

19 Dahlgren, siberalemin, bir bilgisayarlar ağı diyarı olarak, bir medya aklına sahip olduğunu söylediği şu makalesinde siber-iletişimin birbiriyle ilişkili veçhelerini şöyle belirler: Çokluortam, hipermetinsel, etkileşimli, arşivsel ve biçimsel. Bakınız Peter Dahlgren, "Media logic in cyberspace: Repositioning journalism and its public", The Public, Vol. 3 (1996), 63.

20 http://Bianet.org/Bianet/sayfa/ips-iletisim-vakfi. Erişim tarihi: 4 Nisan 2014.

21 IPS İletişim Vakfı projelerine destek sağlayan diğer kuruluşlar ise şöyle: Anna Lindht Vakfı, Avrupa Birliği-Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu, Avrupa Birliği İnsan Hakları ve Demokrasi İnisiyatifi (EIHDR), Avrupa Birliği Avrupa ve Akdeniz Ülkeleri Arası Ekonomik ve Sosyal İlişkileri Geliştirme Programı (MEDA), EuropeAid, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu - Türkiye (UNICEF), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye (UNFPA), Chrest Vakfı, Danimarka Ankara Büyükelçiliği, Friedrich Ebert Vakfı, Global Dialogue, Heinrich Böll Vakfı, IFEX, İsveç Uluslararası Kalkınma Ajansı (SIDA), İsveç İstanbul Başkonsolosluğu, Küçük Eller Çocuk Evi, McCormick Vakfı, Metis Yayınları, Press Now, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Türk Tabipleri Birliği (TTB). Bakınız http://Bianet.org/Bianet/sayfa/ips-iletisim-vakfi. Erişim tarihi: 01 Temmuz 2014.

22 http://www.Bianet.org/kadin/Bianet/133354-Bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor. Erişim tarihi: 4 Nisan 2014.

23 http://www.Bianet.org/Bianet/ifade-ozgurlugu/119085-bia-medya-gozlem-raporlari. Erişim tarihi: 4 Nisan 2014.

24 Bianet'te katılımcı habercilik ve okuyuculara ilişkin bilgiyi içeren, Bianet üzerine yapılmış önemli bir etnografik çalışma için bakınız Ahmet Taylan, Alternatif Medya ve Bianet Örneği: Türkiye'de Alternatif Medyaya Dair Etnografik Çalışma,

Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara 2012, ss. 364-376.

25 26 Ekim 2012'de Bianet'e yapılan YECREA (ECREA Young Scholars Network) ziyarette, Çiçek Tahaoğlu kampanyaya ve Bianet kadınları ve erkeklerinin deneyimlerine ilişkin verdiği ayrıntılı bilgiler, bu tespitin bir başka dayanağını oluşturmaktadır. Ziyarete ilişkin program detayı için bakınız http://commlawpolicy.files.wordpress.com/2012/11/ecc12_clp_program.pdf.

26 Kampanya haberi için bakınız http://Bianet.org/Bianet/insan-haklari/138763-kurtaj-hakki-kampanyasi-basladi. Erişim tarihi: 6 Nisan 2014.

27 http://www.Bianet.org/Bianet/ifade-ozgurlugu/138771-kurtaj-hakki-kampanyasi-buyuyor. Erişim tarihi: 14 Nisan 2014.

28 Bianet'in bir haberine göre, iki ayda (Mayıs, Haziran 2012) ulusal, bölgesel ve yerel medyada kürtaj konusunda 10.942 haber yapıldı... Köşe yazarları ise bu sürede kendilerine ayrılan sütunlarda kürtaj ve sezaryen konusuna toplam 2.384 kez değinmiş. Ulusal, bölgesel ve yerel 40'ı aşkın televizyon kanalında yayınlanan haber ve programlarda da kürtaj ve sezaryen konusu toplam 3.651 kez gündeme gelmiş.